Zbierka súdnych rozhodnutí

NÁVRHY GENERÁLNEHO ADVOKÁTA
ATHANASIOS RANTOS
prednesené 23. februára 2021 [1]

Vec C-603/20 PPU

SS
proti
MCP

<návrh na začatie prejudiciálneho konania, ktorý podal High Court of Justice [England & Wales], Family Division [Vrchný súd (Anglicko a Wales), senát pre rodinné právo, Spojené kráľovstvo]>

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Naliehavé prejudiciálne konanie – Priestor slobody, bezpečnosti a spravodlivosti – Súdna spolupráca v občianskych veciach – Nariadenie (ES) č. 2201/2003 – Právomoc, uznávanie a výkon rozhodnutí v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností – Článok 10 – Právomoc v prípade únosu dieťaťa – Dieťa neoprávnene premiestnené do tretieho štátu, v ktorom nadobudlo obvyklý pobyt – Najlepší záujem dieťaťa – Časovo neobmedzené zachovanie právomoci súdov členského štátu, v ktorom malo dieťa obvyklý pobyt bezprostredne pred neoprávneným premiestnením“

I. Úvod

1. Dieťa s britskou štátnou príslušnosťou, ktoré malo obvyklý pobyt v Spojenom kráľovstve, matka neoprávnene premiestni do tretieho štátu, konkrétne do Indie, kde dieťa nadobudne obvyklý pobyt. Otec dieťaťa podá na britský súd návrh, ktorým sa domáha návratu dieťaťa do Spojeného kráľovstva, ako aj práva styku s dieťaťom.

2. Má tento britský súd právomoc na rozhodovanie o takom návrhu na základe článku 10 nariadenia (ES) č. 2201/2003 [2]? To je v podstate otázka, ktorú položil High Court of Justice (England & Wales), Family Division [Vrchný súd (Anglicko a Wales), senát pre rodinné právo, Spojené kráľovstvo].

3. V prejednávanej veci je teda potrebné preskúmať územnú pôsobnosť a podmienky uplatňovania článku 10 tohto nariadenia.

4. Na konci svojej analýzy dospejem k záveru, že keď je dieťa unesené a premiestnené do tretieho štátu, súdy členského štátu, v ktorom malo dieťa obvyklý pobyt bezprostredne pred svojím neoprávneným premiestnením alebo zadržiavaním, si bez časového obmedzenia zachovávajú právomoc aj v prípade, že dieťa nadobudne obvyklý pobyt v tomto treťom štáte.

1 Jazyk prednesu: francúzština.

2 Nariadenie Rady z 27. novembra 2003 o právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností, ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 1347/2000 (Ú. v. EÚ L 338, 2003, s. 1; Mim. vyd. 19/006, s. 243). Nariadenie č. 2201/2003 sa nazýva aj „nariadenie Brusel IIa“.

II. Právny rámec

A. Medzinárodné právo

5. Dohovor o právomoci, rozhodnom práve, uznávaní a výkone a spolupráci v oblasti rodičovských práv a povinností a opatrení na ochranu dieťaťa, uzatvorený 19. októbra 1996 v Haagu (ďalej len „Haagsky dohovor z roku 1996“), stanovuje pravidlá na posilnenie ochrany detí v medzinárodných situáciách a na zabránenie konfliktom medzi právnymi systémami zmluvných štátov v oblasti právomoci, rozhodného práva, uznávania a výkonu opatrení na ochranu detí.

6. Článok 7 tohto dohovoru stanovuje:

„1. V prípade neoprávneného premiestnenia alebo zadržania dieťaťa si orgány zmluvného štátu, kde malo dieťa svoj obvyklý pobyt bezprostredne pred svojím premiestnením alebo zadržaním, zachovávajú právomoc až dovtedy, kým dieťa nadobudlo obvyklý pobyt na území druhého štátu a

a) osoba, inštitúcia alebo iná právnická osoba vykonávajúca opatrovnícke právo sa zmierila s premiestnením alebo zadržaním, alebo

b) dieťa malo pobyt na území druhého štátu aspoň jeden rok po tom, ako sa osoba, inštitúcia alebo iná právnická osoba vykonávajúca opatrovnícke právo dozvedela alebo mohla dozvedieť o mieste pobytu dieťaťa, nekoná sa o žiadosti o návrat podanej v tejto lehote, a dieťa sa zžilo s novým prostredím.

2. Premiestnenie alebo zadržanie dieťaťa sa považuje za neoprávnené, ak:

a) je porušením opatrovníckeho práva, ktoré nadobudla osoba, inštitúcia alebo iná právnická osoba buď spoločne, alebo samostatne podľa právneho poriadku štátu, kde malo dieťa svoj obvyklý pobyt bezprostredne pred premiestnením alebo zadržaním, a

b) v čase jeho premiestnenia alebo zadržania sa toto právo aj skutočne vykonávalo buď spoločne, alebo samostatne, alebo by sa takto vykonávalo, ak by nedošlo k premiestneniu či zadržaniu.

Opatrovnícke právo uvedené v písmene a) možno nadobudnúť najmä priamo zo zákona alebo na základe rozhodnutia súdu alebo správneho orgánu, alebo na základe dohody platnej podľa právneho poriadku tohto štátu.

3. Kým si orgány podľa odseku 1 zachovávajú právomoc, môžu orgány zmluvného štátu, na ktorého územie bolo dieťa premiestnené alebo na ktorého území je zadržiavané, prijímať iba naliehavé opatrenia podľa článku 11 potrebné na ochranu osoby alebo majetku dieťaťa.“

B. Právo Únie

1. Ustanovenia týkajúce sa vystúpenia Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska z Európskej únie

7. Rozhodnutím (EÚ) 2020/135 z 30. januára 2020 o uzavretí Dohody o vystúpení Spojeného kráľovstva Veľkej Británie a Severného Írska z Európskej únie a z Európskeho spoločenstva pre atómovú energiu [3] (ďalej len „dohoda o vystúpení“) Rada v mene Európskej únie a Európskeho spoločenstva pre atómovú energiu schválila túto dohodu, ktorá bola pripojená k rozhodnutiu. [4]

8. Článok 86 dohody o vystúpení, nazvaný „Prebiehajúce veci pred Súdnym dvorom Európskej únie“, v odsekoch 2 a 3 stanovuje:

„2. Súdny dvor Európskej únie má naďalej právomoc vydávať prejudiciálne rozhodnutia o žiadostiach súdov Spojeného kráľovstva, ktoré boli podané pred skončením prechodného obdobia.

3. Na účely tejto kapitoly sa konanie považuje za predložené Súdnemu dvoru Európskej únie a návrhy na začatie prejudiciálneho konania sa považujú za podané v čase, keď bol návrh na začatie konania zaregistrovaný kanceláriou Súdneho dvora alebo Všeobecného súdu, v závislosti od konkrétneho prípadu.“

9. Podľa článkov 126 až 132 dohody o vystúpení sa počas prechodného obdobia, ktoré sa začína dňom vstupu tejto dohody do platnosti a s výhradou predĺženia uplynie 31. decembra 2020, právo EÚ naďalej uplatňuje na Spojené kráľovstvo a jeho územie za podmienok upravených v dohode.

2. Nariadenie č. 2201/2003

10. Odôvodnenia 1, 2, 12, 21 a 33 nariadenia č. 2201/2003 stanovujú:

„(1) Európske spoločenstvo si stanovilo za cieľ vytvoriť priestor slobody, bezpečnosti a spravodlivosti, v ktorom je zaručený voľný pohyb osôb. Na tento účel spoločenstvo musí prijať, okrem iného, opatrenia v oblasti justičnej spolupráce v občianskych veciach, ktoré sú potrebné pre správne fungovanie vnútorného trhu.

(2) Európska Rada v Tampere schválila zásadu vzájomného uznávania súdnych rozhodnutí ako základ na vytvorenie skutočného justičného priestoru a za prioritu označila právo styku s dieťaťom.

…

(12) Kritériá právomoci vo veciach rodičovských práv a povinností, upravené týmto nariadením, sú tvorené tak, aby zodpovedali najlepšiemu záujmu dieťaťa, najmä kritériu blízkosti. To znamená, že právomoc by mal mať v prvom rade členský štát obvyklého pobytu dieťaťa, s výnimkou určitých prípadov zmeny pobytu dieťaťa alebo v dôsledku dohody medzi nositeľmi rodičovských práv a povinností.

…

(21) Uznávanie a výkon rozsudkov vydaných v členskom štáte sa má zakladať na zásade vzájomnej dôvery a dôvody neuznania by sa mali obmedziť na najnutnejšie minimum.

3 Ú. v. EÚ L 29, 2020, s. 1.

4 Ú. v. EÚ L 29, 2020, s. 7.

…

(33) Toto nariadenie uznáva základné práva a dodržiava zásady Charty základných práv Európskej únie. Predovšetkým sa snaží zabezpečiť rešpektovanie základných práv dieťaťa, ako je ustanovené v článku 24 Charty základných práv Európskej únie.“

11. Článok 1 tohto nariadenia, nazvaný „Rozsah pôsobnosti“, ktorý je súčasťou kapitoly I nariadenia, nazvanej „Rozsah pôsobnosti a vymedzenie pojmov“, v odsekoch 1 a 2 stanovuje:

„1. Toto nariadenie sa uplatňuje bez ohľadu na povahu súdu v občianskych veciach, ktoré sa vzťahujú na:

…

b) nadobúdanie, výkon, prenesenie, obmedzenie alebo odňatie rodičovských práv a povinností.

2. Záležitosti uvedené v odseku 1 písm. b) sa môžu týkať najmä:

a) opatrovníckeho práva a práva styku s dieťaťom;

…“

12. Článok 2 toho istého nariadenia, nazvaný „Vymedzenie pojmov“, ktorý je tiež súčasťou kapitoly I, stanovuje:

„Na účely tohto nariadenia:

…

3. pojem ‚členský štát‘ označuje každý členský štát okrem Dánska;

…

7. pojem ‚rodičovské práva a povinnosti‘ označuje všetky práva a povinnosti týkajúce sa osoby alebo majetku dieťaťa, ktoré nadobudla fyzická osoba alebo právnická osoba rozsudkom, zo zákona alebo na základe dohody, ktorá má právne účinky. Tento pojem zahŕňa opatrovnícke právo a právo styku s dieťaťom;

…

11. pojem ‚neoprávnené premiestnenie alebo zadržiavanie‘ znamená premiestnenie alebo zadržiavanie dieťaťa, ak:

a) je porušením opatrovníckeho práva nadobudnutého rozsudkom, zo zákona alebo dohodou, ktorá má právne účinky, podľa práva členského štátu, v ktorom malo dieťa obvyklý pobyt bezprostredne pred premiestnením alebo zadržaním;

a

b) za predpokladu, že v čase premiestnenia alebo zadržania sa toto opatrovnícke právo aj skutočne vykonávalo, buď spoločne alebo samostatne, alebo by sa bolo takto vykonávalo, ak by nedošlo k premiestneniu alebo zadržaniu. Opatrovnícke právo sa považuje za vykonávané

spoločne, ak na základe rozsudku alebo zo zákona jeden nositeľ rodičovských práv a povinností nemôže rozhodnúť o mieste pobytu dieťaťa bez súhlasu druhého nositeľa rodičovských práv a povinností.“

13. Kapitola II nariadenia č. 2201/2003, nazvaná „Súdna právomoc“, stanovuje v oddiele 2, ktorý obsahuje články 8 až 15, pravidlá právomoci vo veciach rodičovských práv a povinností.

14. Článok 8 tohto nariadenia, nazvaný „Všeobecná právomoc“, stanovuje:

„1. Súdy členského štátu majú právomoc vo veciach rodičovských práv a povinností k dieťaťu, ktoré má obvyklý pobyt v tomto členskom štáte v čase začatia konania.

2. Odsek 1 sa uplatňuje s výhradou ustanovení článkov 9, 10 a 12.“

15. Článok 10 nariadenia, nazvaný „Súdna právomoc v prípadoch únosu dieťaťa“, znie takto:

„V prípade neoprávneného premiestnenia alebo zadržiavania dieťaťa si súdy členského štátu, v ktorom malo dieťa svoj obvyklý pobyt bezprostredne pred svojim neoprávneným premiestnením alebo zadržaním, zachovávajú právomoc, až kým dieťa nenadobudne obvyklý pobyt v inom členskom štáte a:

a) každá osoba, orgán alebo iný subjekt, ktorý vykonáva opatrovnícke právo sa zmieril s premiestnením alebo zadržaním,

alebo

b) dieťa sa zdržiavalo v tomto inom členskom štáte najmenej jeden rok po tom, ako sa osoba, orgán alebo iný subjekt, ktorý vykonáva opatrovnícke právo, dozvedel, alebo mohol dozvedieť, o mieste pobytu dieťaťa, dieťa sa zžilo s novým prostredím a je splnená najmenej jedna z týchto podmienok:

i) do jedného roka odvtedy, ako sa nositeľ opatrovníckeho práva dozvedel alebo mohol dozvedieť o mieste pobytu dieťaťa, sa nepodala žiadosť o návrat dieťaťa na príslušné orgány členského štátu, do ktorého bolo dieťa premiestnené alebo v ktorom je zadržiavané;

ii) nositeľ opatrovníckeho práva vzal späť svoju žiadosť o návrat a v lehote stanovenej v bode i) sa nepodala nová žiadosť;

iii) konanie na súde členského štátu, v ktorom malo dieťa obvyklý pobyt bezprostredne pred neoprávneným premiestnením alebo zadržaním, sa skončilo podľa článku 11 ods. 7;

iv) súdy členského štátu, v ktorom malo dieťa obvyklý pobyt bezprostredne pred neoprávneným premiestnením alebo zadržaním, vydali rozsudok o opatrovníckom práve, z ktorého nevyplýva povinnosť návratu dieťaťa.“

16. Článok 12 tohto nariadenia, nazvaný „Dohoda o súdnej právomoci“, stanovuje:

„1. Súdy členského štátu pri výkone svojej právomoci podľa článku 3, na základe návrhu na rozvod, rozluku alebo anulovanie manželstva, majú právomoc v každej veci, ktorá sa týka rodičovských práv a povinností a ktorá súvisí s týmto návrhom, ak:

a) aspoň jeden z manželov má rodičovské práva a povinnosti k dieťaťu

a

b) manželia a nositelia rodičovských práv a povinností prijali právomoc týchto súdov výslovne alebo iným jednoznačným spôsobom v čase začatia konania a ak je to v najlepšom záujme dieťaťa.

…

3. Súdy členského štátu majú takisto právomoc v otázkach rodičovských práv a povinností aj v iných konaniach, ako sú konania uvedené v odseku 1, ak:

a) dieťa má vo vzťahu k tomuto členskému štátu podstatnú väzbu, najmä na základe skutočnosti, že jeden z nositeľov rodičovských práv a povinností má obvyklý pobyt v tomto členskom štáte, alebo že dieťa je štátnym príslušníkom tohto štátu;

a

b) všetci účastníci konania prijali právomoc súdov výslovne alebo iným jednoznačným spôsobom v čase začatia konania, a ak je to v najlepšom záujme dieťaťa.

4. Ak má dieťa svoj obvyklý pobyt na území tretieho štátu, ktorý nie je zmluvnou stranou [Haagskeho dohovoru z roku 1996], právomoc podľa tohto článku sa považuje za právomoc v najlepšom záujme dieťaťa, najmä ak nemožno viesť konanie v predmetnom treťom štáte.“

17. Článok 14 nariadenia č. 2201/2003, nazvaný „Zostatková právomoc“, stanovuje:

„Ak žiadny súd členského štátu nemá právomoc podľa článkov 8 až 13, právomoc v každom členskom štáte sa určí podľa práva tohto štátu.“

C. Právo Spojeného kráľovstva

18. § 1 až 3 Family Law Act 1986 (zákon o rodinnom práve z roku 1986) sa týkajú právomoci súdov Anglicka a Walesu na rozhodovanie vo veciach rodičovských práv a povinností.

III. Spor vo veci samej a prejudiciálna otázka

19. P (ďalej len „dieťa“) je britská štátna príslušníčka, ktorá mala v čase podania návrhu na začatie prejudiciálneho konania 3 roky a 4 mesiace. Rodičia dieťaťa, ktorí nie sú zosobášení, ale spoločne vykonávajú rodičovské práva a povinnosti vo vzťahu k dieťaťu, sú indickými štátnymi príslušníkmi a majú povolenie na pobyt v Spojenom kráľovstve.

20. MCP, matka dieťaťa (ďalej len „matka“), tvrdí, že SS, otec dieťaťa (ďalej len „otec“), s ňou a dieťaťom zle zaobchádzal a že s dieťaťom ušla do Indie v novembri 2017 na štyri mesiace z dôvodu, že v Spojenom kráľovstve nemala nijakú pomoc. Matka v dôsledku ďalšieho domáceho násilia s dieťaťom znova ušla do Indie v októbri 2018.

21. Dieťa dočasne priviezla späť do Spojeného kráľovstva v apríli 2019 na menej ako dva týždne na základe toho, že podľa indických predpisov v oblasti prisťahovalectva dieťa nemohlo zostať v Indii dlhšie ako 180 dní. Od apríla 2019 sa dieťa nepretržite zdržiava v Indii. Matka sa vrátila do Spojeného kráľovstva a dieťa nechala v starostlivosti starej matky zo svojej strany.

22. Otec sa oženil s inou ženou a má ďalšie dieťa. Dieťa nevidel od roku 2018 a chcel by, aby žilo s ním alebo aby s ním aspoň bolo v kontakte.

23. Dňa 26. novembra 2019 matka podala návrh na Family Court Chelmsford (Súd pre rodinné veci Chelmsford, Spojené kráľovstvo), ktorým sa domáhala rozhodnutia o špecifickej otázke („specific issue order“) s cieľom získať „povolenie na zmenu územia dieťaťa“ („permission to change jurisdiction of the child“). V uznesení vydanom na základe tohto návrhu je uvedené, že tento súd sa považoval za príslušný vzhľadom na obvyklý pobyt dieťaťa.

24. Dňa 26. augusta 2020 podal otec žalobu na High Court of Justice (England & Wales), Family Division [Vrchný súd (Anglicko a Wales), senát pre rodinné právo], vnútroštátny súd, ktorou sa domáhal najmä návratu dieťaťa do Spojeného kráľovstva a práva styku s dieťaťom.

25. V prejednávanej veci má vnútroštátny súd preskúmať návrhy matky a otca uvedené v bodoch 23 a 24 vyššie.

26. Tento súd zdôrazňuje, že aj pri plnom zohľadnení tvrdení matky je veľmi pravdepodobné, že jej správanie sa rovná neoprávnenému premiestneniu alebo zadržiavaniu dieťaťa v Indii.

27. Pokiaľ ide o otázku jeho právomoci rozhodnúť vo veci samej, vnútroštátny súd má v tomto smere pochybnosti, pričom poukazuje na to, že nariadenie č. 2201/2003, ktoré má priamy účinok a je nadradené britskému právu, predstavuje akt, ktorý sa má uplatniť v prvom rade v porovnaní s § 1 až 3 zákona o rodinnom práve z roku 1986. Okrem toho sa tento súd domnieva, že dieťaťu síce bol určený súdny opatrovník na pojednávaní, ktoré sa konalo 7. septembra 2020, táto skutočnosť však nemá vplyv na jeho právomoc rozhodnúť vo veci samej.

28. Tento súd uvádza, že keď otec podal 26. augusta 2020 žalobu, dieťa bolo 22 mesiacov v Indii, kde žilo so svojou starou mamou z matkinej strany, a že počas tohto obdobia strávilo dva týždne v Spojenom kráľovstve v apríli 2019. V dôsledku toho bolo dieťa k 26. augustu 2020 plne začlenené do indického sociálneho a rodinného prostredia. Vnútroštátny súd z toho vyvodzuje, že k tomuto dátumu malo dieťa obvyklý pobyt v Indii a že v dôsledku toho nemá právomoc na rozhodnutie vo veci samej na základe článku 8 nariadenia č. 2201/2003.

29. Okrem toho podľa tohto súdu matka do 26. augusta 2020 nikdy jednoznačne neprijala právomoc anglického súdu na rozhodovanie o otázkach rodičovských práv a povinností vo vzťahu k dieťaťu. Uvedený súd sa preto domnieva, že nie je príslušný ani na základe článku 12 nariadenia č. 2201/2003.

30. Pokiaľ ide o článok 10 tohto nariadenia, z doslovného výkladu vyplýva, že tento článok sa týka vzťahov medzi súdmi v dvoch členských štátoch. Tento výklad je uvedený v bode 4.2.1.1 praktickej príručky na uplatňovanie nariadenia Brusel IIa[5] (ďalej len „praktická príručka“) Európskej komisie. Výklad uznávajúci globálny dosah článku 10 však prijal Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division) [Odvolací súd (Anglicko a Wales) (občianskoprávny senát), Spojené kráľovstvo] v rozsudku z 29. júla 2014.[6]

31. Nakoniec Súdny dvor v bode 33 rozsudku UD[7] v súlade s návrhmi, ktoré predniesol generálny advokát Saugmandsgaard Øe[8], rozhodol, že z ustanovení článkov 9, 10 a 15 nariadenia č. 2201/2003 nevyhnutne vyplýva, že ich uplatňovanie závisí od možného konfliktu právomocí medzi súdmi viacerých členských štátov. Táto úvaha však nie je úplne nevyhnutná na účely vyriešenia sporu v prejednávanej veci, takže by sa dala označiť za *obiter dictum*.

5 Táto príručka je k dispozícii na webovej stránke https://publications.europa.eu/fr/publication-detail/-/publication/f7d39509-3f10-4ae2-b993-53ac6b9f93ed/language-sk.

6 K dispozícii na internetovej adrese http://www.bailii.org/ew/cases/EWCA/Civ/2014/1101.html.

7 Rozsudok zo 17. októbra 2018 (C-393/18 PPU, EU:C:2018:835) (ďalej len „rozsudok UD“).

8 Návrhy prednesené vo veci UD (C-393/18 PPU, EU:C:2018:749, poznámka pod čiarou 4).

32. Vnútroštátny súd sa preto domnieva, že jeho právomoc na rozhodnutie vo veci samej závisí od územnej pôsobnosti článku 10 nariadenia č. 2201/2003, ktorého výklad nie je jasný.

33. Za týchto okolností sa High Court of Justice (England & Wales), Family Division [Vrchný súd (Anglicko a Wales), senát pre rodinné právo], rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru túto prejudiciálnu otázku:

„Zachováva článok 10 nariadenia Brusel [č. 2201/2003] právomoc bez časového obmedzenia v členskom štáte v prípade, že dieťa, ktoré má obvyklý pobyt v tomto členskom štáte, bolo neoprávnene premiestnené do tretieho štátu alebo v ňom bolo zadržané, pričom po uplynutí primeraného času po premiestnení (alebo zadržaní) nadobudlo v tomto štáte obvyklý pobyt?“

IV. O naliehavom konaní

34. Návrhom podaným 16. novembra 2020 vnútroštátny súd požiadal, aby bol tento návrh na začatie prejudiciálneho konania prejednaný v naliehavom konaní v súlade s článkom 107 Rokovacieho poriadku Súdneho dvora. Na podporu tohto návrhu uvedený súd tvrdil, že plynúci čas by mohol vážne, ak nie nenapraviteľne, narušiť vzťah medzi dieťaťom a jedným z jeho rodičov, v tomto prípade otcom, alebo rozvoj dieťaťa a jeho začlenenie do rodinného a sociálneho prostredia.

35. Piata komora Súdneho dvora sa 2. decembra 2020 na návrh sudcu spravodajcu a po vypočutí generálneho advokáta rozhodla vyhovieť žiadosti vnútroštátneho súdu.

36. Písomné pripomienky predložil otec, matka, ako aj Komisia. Všetci tiež boli vypočutí na ústnom pojednávaní, ktoré sa konalo 4. februára 2021.

V. Analýza

37. Na úvod chcem poukázať na to, že z článku 86 dohody o vystúpení, ktorá vstúpila do platnosti 1. februára 2020, vyplýva, že Súdny dvor má naďalej právomoc na rozhodovanie o návrhoch na začatie prejudiciálneho konania, ktoré podali súdy Spojeného kráľovstva pred ukončením prechodného obdobia. Tento návrh na začatie prejudiciálneho konania bol do kancelárie Súdneho dvora podaný 16. novembra 2020. Súdny dvor je preto naďalej príslušný rozhodovať o tomto návrhu.

38. Vnútroštátny súd sa svojou otázkou v podstate pýta, či sa má článok 10 nariadenia č. 2201/2003 vykladať v tom zmysle, že súdy členského štátu, v ktorom malo dieťa obvyklý pobyt bezprostredne pred svojím neoprávneným premiestnením alebo zadržiavaním, si zachovávajú právomoc bez časového obmedzenia, ak došlo k únosu tohto dieťaťa do tretieho štátu, vrátane prípadu, keď dieťa v tomto treťom štáte nadobudlo obvyklý pobyt.

A. O článku 10 nariadenia č. 2201/2003

1. Úvodné úvahy

a) O územnej pôsobnosti nariadenia č. 2201/2003

39. Nariadenie č. 2201/2003 výslovne neurčuje svoju územnú pôsobnosť. Súdny dvor má odpovedať na otázku, či sa toto nariadenie vo všeobecnosti uplatňuje na právne vzťahy, do ktorých sú zapojené len členské štáty, alebo či sa môže týkať aj tretích štátov.

40. Vo veci, v ktorej bol vydaný rozsudok UD, ktorý sa týkal možného konfliktu právomocí medzi členským štátom, konkrétne Spojeným kráľovstvom, a tretím štátom, konkrétne Bangladéšskou ľudovou republikou, tak Súdny dvor skúmal svoju právomoc odpovedať na položené otázky, ktoré sa týkali najmä článku 8 ods. 1 nariadenia č. 2201/2003.

41. V tomto ohľade Súdny dvor v prvom rade poukázal na to, že článok 1 tohto nariadenia, ktorý vymedzuje jeho pôsobnosť, uvádza občianske veci, na ktoré sa toto nariadenie uplatňuje, a tie veci, na ktoré sa neuplatňuje, neodkazuje však na nijaké obmedzenie rozsahu územnej pôsobnosti uvedeného nariadenia.[9] Súdny dvor ďalej uviedol, že pokiaľ ide o článok 8 ods. 1 nariadenia č. 2201/2003, toto ustanovenie uvádza, že súdy členského štátu majú právomoc vo veciach rodičovských práv a povinností k dieťaťu, ktoré má obvyklý pobyt v tomto členskom štáte v čase začatia konania, a nič v znení tohto ustanovenia nenasvedčuje tomu, že by uplatnenie všeobecného pravidla právomoci vo veciach rodičovských práv a povinností, ktoré toto ustanovenie vyjadruje, bolo podmienené existenciou právneho vzťahu týkajúceho sa viacerých členských štátov.[10]

42. Súdny dvor ďalej rozhodol, že článok 8 ods. 1 nariadenia č. 2201/2003 sa líši od pravidiel v oblasti uznávania a výkonu rozhodnutí upravených týmto nariadením, ktoré sa obmedzuje na uznávanie rozhodnutí vydaných súdom členského štátu.[11] Nakoniec Súdny dvor poukázal na to, že jednotné pravidlá právomoci obsiahnuté v uvedenom nariadení nie sú určené len pre situácie, v ktorých existuje skutočný a dostatočný vzťah s fungovaním vnútorného trhu, kde už z definície vyplýva, že sa týkajú niekoľkých členských štátov, hoci samotné zjednotenie kritérií právomoci vykonané týmto nariadením má bezpochyby za cieľ odstrániť prekážky fungovania vnútorného trhu vyplývajúce z odlišností medzi vnútroštátnymi právnymi poriadkami v tejto oblasti.[12]

43. Na záver svojej analýzy Súdny dvor konštatoval, že pravidlo všeobecnej právomoci upravené v článku 8 ods. 1 nariadenia č. 2201/2003 sa môže uplatniť na spory týkajúce sa vzťahov medzi súdmi jedného členského štátu a súdmi tretieho štátu, a nielen na vzťahy medzi súdmi viacerých členských štátov, a teda má právomoc odpovedať na položené otázky.[13]

44. Z judikatúry Súdneho dvora teda jasne vyplýva, že uplatnenie článku 8 ods. 1 nariadenia č. 2201/2003 sa môže týkať právnych vzťahov zahŕňajúcich tretie štáty bez ohľadu na to, že v znení tohto ustanovenia nie sú tieto štáty spomenuté.

b) O vzťahoch medzi článkami 8 a 10 nariadenia č. 2201/2003

45. Ako vyplýva z jeho názvu, článok 8 nariadenia č. 2201/2003 stanovuje pravidlo všeobecnej právomoci vo veciach rodičovských práv a povinností. Okrem toho článok 10 tohto nariadenia vo veciach rodičovských práv a povinností upravuje osobitné pravidlo právomoci v prípade medzinárodného únosu dieťaťa.

46. V tomto prípade sa vnútroštátny súd vo svojom rozhodnutí domnieva, že je veľmi pravdepodobné, že správanie matky predstavuje neoprávnené premiestnenie alebo zadržiavanie dieťaťa v Indii. V takom prípade podľa môjho názoru niet pochýb o tom, že je potrebné uplatniť len článok 10 nariadenia č. 2201/2003.

9 Rozsudok UD, bod 31.

10 Rozsudok UD, bod 32.

11 Rozsudok UD, body 34 a 35.

12 Pozri v tomto zmysle rozsudok UD, bod 40.

13 Rozsudok UD, body 41 a 42.

47. Článok 8 ods. 2 tohto nariadenia totiž stanovuje, že odsek 1 tohto článku „sa uplatňuje s výhradou ustanovení článkov 9, 10 a 12“. Inými slovami, článok 10 tohto nariadenia predstavuje osobitné pravidlo právomoci, ktoré má ako *lex specialis* prednosť pred článkom 8 ods. 1 nariadenia v situáciách, ktoré osobitne upravuje, konkrétne v prípade únosu dieťaťa. [14]

48. Pokiaľ teda ide o rodičovské práva a povinnosti v prípade neoprávneného premiestnenia alebo zadržiavania dieťaťa, pri určovaní právomoci súdov členských štátov sa uplatní len článok 10 nariadenia č. 2201/2003.

2. O pôsobnosti článku 10 nariadenia č. 2201/2003 v prípade únosu dieťaťa do tretieho štátu

49. Je potrebné preskúmať pôsobnosť článku 10 nariadenia č. 2201/2003 v prípade, že dieťa, ktoré malo obvyklý pobyt v členskom štáte, je neoprávnene premiestnené do tretieho štátu, v ktorom nadobudne obvyklý pobyt, ako je to v spore vo veci samej.

50. V tejto súvislosti z ustálenej judikatúry Súdneho dvora vyplýva, že pri výklade ustanovenia práva Únie je potrebné zohľadniť nielen jeho znenie, ale aj jeho kontext a ciele sledované právnou úpravou, ktorej je súčasťou. [15]

a) Znenie článku 10 nariadenia č. 2201/2003

51. Článok 10 nariadenia č. 2201/2003 stanovuje, že v prípade neoprávneného premiestnenia alebo zadržiavania dieťaťa si súdy členského štátu, v ktorom malo dieťa obvyklý pobyt bezprostredne pred svojím neoprávneným premiestnením alebo zadržiavaním, zachovávajú právomoc, až kým dieťa nezíska obvyklý pobyt v inom členskom štáte, pokiaľ sú splnené určité podmienky stanovené v tomto článku.

52. Tento článok by sa na prvý pohľad dal vykladať v tom zmysle, že sa uplatní len v prípade únosu dieťaťa do iného členského štátu. [16] Podľa môjho názoru však taký výklad nie je správny. Ten istý článok sa totiž skladá z dvoch úplne odlišných častí, pričom rozhodujúci je výraz *„zachovávajú [si] právomoc“*. Článok 10 nariadenia č. 2201/2003 by sa preto mal chápať takto.

53. Keď malo dieťa obvyklý pobyt v členskom štáte, ako je to v prípade dotknutého dieťaťa, súdy tohto členského štátu si zachovávajú právomoc, *až kým* toto dieťa nenadobudne obvyklý pobyt v *inom členskom štáte*. Keďže sa spomína len iný členský štát, podľa môjho názoru z toho vyplýva, že ak je dieťa neoprávnene premiestnené alebo zadržiavané v *treťom štáte*, súdy členského štátu, v ktorom malo dieťa obvyklý pobyt, *si zachovávajú právomoc*.

54. Podľa môjho názoru v článku 10 nariadenia č. 2201/2003 síce sú spomenuté len členské štáty, upravuje však aj právne vzťahy zahŕňajúce tretí štát v tom zmysle, že také vzťahy nemôžu viesť k presunu právomoci na súdy tohto tretieho štátu. Nezáleží na tom, že dieťa nadobudne obvyklý pobyt v tomto treťom štáte, pokiaľ vzhľadom na znenie článku 10 tohto nariadenia nenadobudne obvyklý pobyt v inom členskom štáte.

55. Preto na rozdiel od situácie medzi dvoma členskými štátmi súdy členského štátu, v ktorom sa dieťa obvykle zdržiavalo pred únosom do tretieho štátu, si zachovávajú časovo neobmedzenú právomoc (*perpetuatio fori*).

14 Pozri v tomto zmysle rozsudok z 20. septembra 2018, Rudigier (C-518/17, EU:C:2018:757, bod 52 a citovanú judikatúru).

15 Rozsudok zo 14. mája 2020, Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Dél-alföldi Regionális Igazgatóság (C-924/19 PPU a C-925/19 PPU, EU:C:2020:367, bod 113, ako aj citovaná judikatúra).

16 Pozri v tomto zmysle PATAUT, É., GALLANT, E.: Article 10. In: MAGNUS, U., MANKOWSKI, P. (dir.): *Brussels II bis Regulation*. Kolín: Otto Schmidt, 2017, s. 123, bod 3.

56. Inými slovami, vzhľadom na znenie článku 10 nariadenia č. 2201/2003 neexistuje „právne vákuum“ v prípade, že dieťa je neoprávnene premiestnené alebo zadržiavané v *treťom štáte*. Pokiaľ nedôjde k únosu do členského štátu, právomoc na rozhodovanie o rodičovských právach a povinnostiach voči tomuto dieťaťu majú *stále* súdy členského štátu pôvodu.

b) Kontext článku 10 nariadenia č. 2201/2003

57. Výklad, podľa ktorého súdy členského štátu, v ktorom malo dieťa obvyklý pobyt, si bez časového obmedzenia zachovávajú právomoc v prípade únosu do tretieho štátu, podľa môjho názoru potvrdzuje aj kontext článku 10 nariadenia č. 2201/2003.

58. Ako som totiž uviedol v bodoch 40 až 43 vyššie, Súdny dvor výslovne uznal, že článok 8 ods. 1 nariadenia č. 2201/2003, ktorý sa týka všeobecnej právomoci vo veciach rodičovských práv a povinností, sa môže uplatniť na právne vzťahy zahŕňajúce tretie štáty.

59. Nevidím dôvod na použitie odlišného výkladu na ostatné ustanovenia tohto nariadenia, ktoré sa týkajú právomoci súdov členského štátu vo veciach rodičovských práv a povinností, medzi ktoré patrí článok 10 nariadenia. Nezdá sa totiž byť vôbec logické, že súd členského štátu by mal uplatňovať článok 8 ods. 1 nariadenia č. 2201/2003, ak právne vzťahy zahŕňajú tretí štát, ale nie článok 10 tohto nariadenia v prípade únosu do tretieho štátu.

60. Navyše keďže článok 10 nariadenia č. 2201/2003 predstavuje *lex specialis* vo vzťahu k článku 8 ods. 1 tohto nariadenia, domnievam sa, že ak sa posledné uvedené ustanovenie môže uplatniť na spory týkajúce sa vzťahov medzi súdmi členského štátu a súdmi tretieho štátu, rovnaký záver musí platiť, pokiaľ ide o článok 10.

61. Okrem toho podľa judikatúry Súdneho dvora nariadenie č. 2201/2003 je, ako vyplýva z jeho odôvodnení 2 a 21, založené na zásade vzájomného uznávania súdnych rozhodnutí, ktorá je základom na vytvorenie skutočného justičného priestoru, ako aj na zásade vzájomnej dôvery. Táto zásada konkrétne ukladá každému členskému štátu, aby vychádzal z toho, že okrem výnimočných okolností všetky ostatné členské štáty dodržujú právo Únie a najmä základné práva týmto právom uznané.[17]

62. Domnievam sa, že v rámci uplatňovania článku 10 nariadenia č. 2201/2003 skutočnosť, že všetky členské štáty v zásade dodržiavajú právo Únie, za určitých podmienok odôvodňuje uznanie právomoci súdov členského štátu, do ktorého bolo dieťa unesené a v ktorom získalo obvyklý pobyt.

63. Naopak, ak bolo dieťa unesené do tretieho štátu, spoluprácu a vzájomnú dôveru podľa práva Únie nie je možné uplatňovať. Preto vzhľadom na kontext článku 10 nariadenia č. 2201/2003 nie je dôvod na uznanie právomoci súdov tohto tretieho štátu ani v prípade, že unesené dieťa nadobudlo obvyklý pobyt v uvedenom štáte.

c) Ciele článku 10 nariadenia č. 2201/2003

64. Podľa odôvodnenia 12 sú pravidlá právomoci, ktoré stanovuje nariadenie č. 2201/2003, tvorené tak, aby zodpovedali najlepšiemu záujmu dieťaťa, najmä kritériu blízkosti. Z toho vyplýva, že toto nariadenie vychádza z toho, že prvoradý musí byť najlepší záujem dieťaťa.[18]

17 Rozsudok z 19. novembra 2020, ZW (C-454/19, EU:C:2020:947, bod 49 a citovaná judikatúra).

18 Rozsudok z 12. novembra 2014, L (C-656/13, EU:C:2014:2364, bod 48 a citovaná judikatúra).

65. Podľa odôvodnenia 33 sa nariadenie usiluje zabezpečiť dodržiavanie základných práv dieťaťa, ktoré sú uvedené v článku 24 Charty základných práv Európskej únie.[19] V tejto súvislosti článok 24 ods. 2 Charty stanovuje, že pri všetkých opatreniach prijatých orgánmi verejnej moci alebo súkromnými inštitúciami, ktoré sa týkajú detí, sa musia v *prvom rade brať do úvahy* najlepšie záujmy dieťaťa.

66. Vo všeobecnosti je teda cieľom nariadenia č. 2201/2003 umožniť v najlepšom záujme dieťaťa súdu, ktorý mu je najbližší a ktorý preto najlepšie pozná jeho situáciu a stav rozvoja, aby prijal potrebné rozhodnutia.[20] Článok 8 tohto nariadenia vyjadruje tento cieľ stanovením všeobecnej právomoci v prospech súdov členského štátu, v ktorom má dieťa obvyklý pobyt.[21]

67. Pokiaľ ide o článok 10 uvedeného nariadenia, normotvorca Únie mal v úmysle chrániť najlepší záujem dieťaťa v konkrétnom prípade neoprávneného premiestnenia alebo zadržiavania. Súdny dvor tak poukázal na to, že toto nariadenie sa zameriava na *odrádzanie od únosov detí* medzi členskými štátmi a v prípade ich únosu na zabezpečenie ich bezodkladného návratu. Súdny dvor ďalej uviedol, že únos dieťaťa by nemal mať v zásade za následok postúpenie právomoci súdov členského štátu, v ktorom malo dieťa obvyklý pobyt bezprostredne pred svojím premiestnením, súdom členského štátu, do ktorého bolo dieťa premiestnené, a to aj v prípade, že v dôsledku únosu dieťa získalo na jeho území obvyklý pobyt. Preto treba vykladať podmienky uvedené v článku 10 písm. a) a b) nariadenia č. 2201/2003 reštriktívne.[22]

68. Súdny dvor teda uviedol, že aj keď unesené dieťa nadobudlo obvyklý pobyt v inom členskom štáte, súdy členského štátu, v ktorom malo bydlisko pred únosom, sú v zásade naďalej príslušné vo veciach rodičovských práv a povinností. Inými slovami, nezákonný čin, konkrétne únos dieťaťa jedným z jeho rodičov, nemá za následok zmenu súdu, ktorý má právomoc na rozhodovanie o rodičovských právach a povinnostiach, s cieľom chrániť najlepšie záujmy tohto dieťaťa.

69. Tento cieľ jasne vyplýva z prípravných prác k nariadeniu č. 2201/2003, podľa ktorých „situácia, v ktorej by právomoc automaticky sledovala obvyklý pobyt dieťaťa, by mala za následok riziko stanovenia umelo vytvorenej právomoci prostredníctvom nezákonného konania s cieľom získať dieťa do starostlivosti“.[23]

70. Ťažko si viem predstaviť, že cieľ odrádzať od únosov detí by zanikol len z dôvodu premiestnenia dieťaťa do tretieho štátu. V opačnom prípade by totiž stačilo, aby rodič, ktorý unáša dieťa, odišiel do tretieho štátu, ktorý sa napokon môže nachádzať v bezprostrednej blízkosti členského štátu, a článok 10 nariadenia č. 2201/2003 by sa prestal uplatňovať. Dieťaťu by tak boli odopreté práva vyplývajúce z tohto nariadenia, ktorého cieľom je chrániť najlepšie záujmy dieťaťa.

71. Vzhľadom na predchádzajúce úvahy sa domnievam, že na základe znenia článku 10 nariadenia č. 2201/2003, jeho kontextu, ako aj cieľov sledovaných právnou úpravou, ktorej je súčasťou, treba konštatovať, že keď dôjde k únosu dieťaťa, ktoré malo obvyklý pobyt v členskom štáte, do tretieho štátu, súdy tohto členského štátu si zachovávajú právomoc na rozhodovanie o rodičovských právach a povinnostiach voči tomuto dieťaťu bez časového obmedzenia.

19 Rozsudok z 11. júla 2008, Rinau (C-195/08 PPU, EU:C:2008:406, bod 51).

20 Rozsudok z 9. novembra 2010, Purrucker (C-296/10, EU:C:2010:665, bod 84).

21 Rozsudok z 15. februára 2017, W a V (C-499/15, EU:C:2017:118, bod 52).

22 Rozsudok z 1. júla 2010, Povse (C-211/10 PPU, EU:C:2010:400, body 43 až 45), a uznesenie z 10. apríla 2018, CV (C-85/18 PPU, EU:C:2018:220, bod 51).

23 Pozri návrh nariadenia Rady o súdnej právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností, ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 1347/2000 a ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie (ES) č. 44/2001, pokiaľ ide o otázky výživného [*neoficiálny preklad*], predložený Komisiou 3. mája 2002 [KOM(2002) 222 v konečnom znení, s. 12].

3. O vplyve občianstva Únie dieťaťa uneseného do tretieho štátu

72. V prejednávanej veci je navrhovaný výklad ešte viac posilnený tým, že dieťa je britským občanom, a teda v čase skutkových okolností sporu vo veci samej občanom Únie.

73. Z ustálenej judikatúry Súdneho dvora vyplýva, že článok 20 ZFEÚ priznáva každému, kto je štátnym príslušníkom členského štátu, postavenie občana Únie, ktoré má byť základným postavením štátnych príslušníkov členských štátov. [24]

74. Občianstvo Únie priznáva každému občanovi Únie základné a individuálne právo voľne sa pohybovať a zdržiavať sa na území členských štátov s výhradou obmedzení a podmienok stanovených v Zmluve a opatrení prijatých na ich uplatnenie. [25]

75. V tomto kontexte Súdny dvor rozhodol, že článok 20 ZFEÚ bráni vnútroštátnym opatreniam vrátane rozhodnutí zamietajúcich právo na pobyt rodinným príslušníkom občana Únie, ktorých účinkom je zbavenie občanov Únie účinného požívania podstaty práv, ktoré im vyplývajú z ich postavenia. [26]

76. Domnievam sa, že v takej veci, akou je spor vo veci samej, sa treba inšpirovať touto judikatúrou. Ak je totiž dieťa s občianstvom Únie unesené do tretej krajiny, konštatovanie, že súdy tejto krajiny majú právomoc rozhodovať o rodičovských právach a povinnostiach voči tomuto dieťaťu, znamená prerušenie všetkých väzieb s právom Únie, aj keď je toto dieťa obeťou neoprávneného premiestnenia alebo zadržiavania. Podľa môjho názoru však toto protiprávne konanie nemôže takéto dieťa zbaviť účinného požívania práva na to, aby rodičovské práva a povinnosti voči nemu preskúmal súd členského štátu.

77. Domnievam sa teda, že článok 20 ZFEÚ potvrdzuje právomoc súdov členského štátu, v ktorom malo dieťa s občianstvom Únie obvyklý pobyt bezprostredne pred svojím únosom do tretieho štátu.

78. S cieľom v plnej miere posúdiť územnú pôsobnosť a podmienky uplatňovania článku 10 nariadenia č. 2201/2003 ešte musím preskúmať tvrdenia v prospech uplatňovania tohto článku obmedzeného na členské štáty.

4. O tvrdeniach v prospech uplatňovania článku 10 nariadenia č. 2201/2003 obmedzeného na členské štáty

79. Po prvé vnútroštátny súd poukazuje na to, že v bode 33 rozsudku UD Súdny dvor uviedol, že na rozdiel od niektorých ustanovení nariadenia č. 2201/2003, ktoré sa týkajú právomoci, akými sú články 9, 10 a 15, ktorých znenie nevyhnutne znamená, že ich uplatňovanie závisí od možného konfliktu právomocí medzi súdmi viacerých členských štátov, zo znenia článku 8 ods. 1 tohto nariadenia nevyplýva, že toto ustanovenie sa obmedzuje na spory týkajúce sa takých konfliktov.

80. Nezdá sa mi to však rozhodujúce, pokiaľ ide o právomoc súdov členského štátu v prípade únosu dieťaťa do tretieho štátu. Ide totiž o *obiter dictum* založené na uvažovaní a *contrario*. Taký spôsob uvažovania však má zo svojej podstaty relatívnu a obmedzenú právnu hodnotu, lebo ide len o tvrdenie použité v rámci skúmania článku 8 ods. 1 nariadenia č. 2201/2003. Súdny dvor navyše v tomto rozsudku nevykladal článok 10 tohto nariadenia, keďže vec sa netýkala únosu dieťaťa.

24 Rozsudok z 27. februára 2020, Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Manželský partner občana Únie) (C-836/18, EU:C:2020:119, bod 35 a citovaná judikatúra).

25 Rozsudok z 27. februára 2020, Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Manželský partner občana Únie) (C-836/18, EU:C:2020:119, bod 36 a citovaná judikatúra).

26 Rozsudok z 27. februára 2020, Subdelegación del Gobierno en Ciudad Real (Manželský partner občana Únie) (C-836/18, EU:C:2020:119, bod 37 a citovaná judikatúra).

81. Po druhé sa vnútroštátny súd odvoláva na praktickú príručku, podľa ktorej je územná pôsobnosť článku 10 nariadenia č. 2201/2003 obmedzená na členské štáty. V tejto súvislosti tento súd uvádza bod 4.2.1.1 tejto príručky, podľa ktorého „s cieľom odradzovať od únosu dieťaťa medzi členskými štátmi zo strany rodičov sa článkom 10 zabezpečuje, že súdy členského štátu, v ktorom malo dieťa svoj obvyklý pobyt pred jeho neoprávneným premiestnením alebo zadržaním (ďalej len ‚členský štát pôvodu‘), si naďalej zachovávajú právomoc rozhodovať vo veci samej. Súdy nového členského štátu (ďalej len ‚dožiadaný členský štát‘) môžu nadobudnúť právomoc len za veľmi prísnych podmienok“.

82. Na jednej strane však chcem poukázať na to, že v praktickej príručke sa Komisia nezaoberá situáciou únosu dieťaťa do tretieho štátu. Na druhej strane aj keby tento dokument bol užitočným nástrojom na výklad nariadenia č. 2201/2003, nemá záväznú povahu, a preto nemôže zaväzovať Súdny dvor pri výklade tohto nariadenia.[27]

83. Po tretie vnútroštátny súd tvrdí aj to, že článok 10 nariadenia č. 2201/2003 by sa mal vykladať v tom zmysle, že jeho územná pôsobnosť je obmedzená na členské štáty, lebo v opačnom prípade by právomoc, ktorú si ponechal členský štát pôvodu, naďalej existovala na dobu neurčitú. Podľa uvedeného súdu by teda tento členský štát mal silnejšie postavenie, pokiaľ ide o jeho právomoc, voči tretiemu štátu ako voči členským štátom,[28] čo by bolo veľmi ťažko pochopiteľné.

84. S týmto názorom nesúhlasím. Ako som už uviedol v bode 61 vyššie, nariadenie č. 2201/2003 je založené na spolupráci a vzájomnej dôvere medzi súdmi členských štátov, ktoré za určitých podmienok umožňujú prenos právomocí medzi týmito súdmi. Keďže spolupráca a vzájomná dôvera sa nepredpokladajú, pokiaľ ide o súdy tretích štátov, zdá sa mi byť úplne odôvodnené a v súlade s týmto nariadením, aby si súdy členského štátu, v ktorom malo dieťa obvyklý pobyt bezprostredne pred svojím únosom do tretieho štátu, zachovali právomoc bez časového obmedzenia s cieľom zabezpečiť ochranu najlepšieho záujmu tohto dieťaťa.

85. Po štvrté by sa dalo tvrdiť, že v prípade únosu dieťaťa do tretieho štátu sa nariadenie č. 2201/2003 neuplatní a že teda treba uplatniť Haagsky dohovor z roku 1996, ktorého článok 7 má veľmi podobné znenie ako článok 10 tohto nariadenia. Predpokladom uplatnenia tohto dohovoru je však to, že dotknutý tretí štát k nemu pristúpil. India však zhodou okolností nie je zmluvnou stranou uvedeného dohovoru. V dôsledku toho v prejednávanej veci nie je potrebné presne skúmať, ako sa zosúladí nariadenie č. 2201/2003 s Haagskym dohovorom z roku 1996.[29] Chcem poukázať len na to, že prejednávaná vec ukazuje, že keď malo dieťa obvyklý pobyt v členskom štáte bezprostredne pred svojím únosom, neuplatnenie článku 10 nariadenia č. 2201/2003 nebude vždy nahradené uplatnením článku 7 Haagskeho dohovoru z roku 1996.

86. Po piate ak sa neuplatní Haagsky dohovor z roku 1996, treba použiť buď dvojstrannú dohodu medzi členským štátom a dotknutým tretím štátom, alebo vnútroštátne predpisy tohto členského štátu týkajúce sa právomoci súdov na základe článku 14 nariadenia č. 2201/2003. Nemožno však predpokladať, že tieto vnútroštátne predpisy automaticky poskytujú rovnakú alebo vyššiu úroveň ochrany najlepšieho záujmu dieťaťa ako nariadenie č. 2201/2003 v prípade únosu do tretieho štátu. V prejednávanej veci tak vnútroštátny súd uvádza, že § 1 až 3 zákona o rodinnom práve z roku 1986 neupravujú dodatočné kritériá právomoci v porovnaní s kritériami stanovenými v nariadení.

27 Pozri analogicky rozsudok z 8. mája 2019, Inspecteur van de Belastingdienst (C-631/17, EU:C:2019:381, bod 41).

28 Keďže článok 10 nariadenia č. 2201/2003 za určitých podmienok pripúšťa prenos právomocí medzi súdmi členských štátov.

29 Podľa článku 52 ods. 3 Haagskeho dohovoru z roku 1996 „dohody, ktoré uzavrie jeden alebo viacero zmluvných štátov v otázkach upravených týmto dohovorom, nemajú vplyv na používanie ustanovení dohovoru vo vzťahu medzi týmito štátmi a ostatnými zmluvnými štátmi dohovoru“. Toto ustanovenie tak podľa môjho názoru stanovuje, že ak právne vzťahy zahŕňajú členský štát s tretím štátom, ktorý je zmluvnou stranou tohto dohovoru, dohovor má prednosť pred nariadením č. 2201/2003.

87. Po šieste matka a Komisia na pojednávaní tvrdili, že pokiaľ si súdy členského štátu, v ktorom malo dieťa obvyklý pobyt, zachovajú časovo neobmedzenú právomoc v prípade únosu do tretieho štátu, mohol by nastať konflikt so súdmi tohto tretieho štátu, na ktoré by sa obrátil jeden z rodičov a ktoré by neuznali právomoc súdu Únie.

88. Na jednej strane však tento problém existuje aj v súvislosti s uplatňovaním článku 8 ods. 1 nariadenia č. 2201/2003. Táto situácia však Súdnemu dvoru nezabránila v tom, aby v rozsudku UD uznal, že toto ustanovenie sa môže uplatniť na spory týkajúce sa vzťahov medzi súdmi členského štátu a súdmi tretieho štátu. Na druhej strane potenciálny konflikt medzi súdmi členského štátu a súdmi tretieho štátu je vlastný právnym predpisom Únie s celosvetovou pôsobnosťou. Takýto potenciálny konflikt sa mi nezdá byť postačujúci na to, aby pripravil dieťa o ochranu jeho najlepších záujmov v prípade únosu do tretieho štátu.

89. Nijaké tvrdenie preto podľa môjho názoru nemôže spochybniť výklad článku 10 nariadenia č. 2201/2003, podľa ktorého si súdy členského štátu, v ktorom malo dieťa obvyklý pobyt bezprostredne pred svojím neoprávneným premiestnením alebo zadržiavaním, zachovávajú časovo neobmedzenú právomoc na rozhodovanie o rodičovských právach a povinnostiach voči tomuto dieťaťu, keď bolo toto dieťa unesené do tretieho štátu, a to aj v prípade, že v tomto treťom štáte nadobudlo obvyklý pobyt.

B. O článku 12 nariadenia č. 2201/2003

90. Pokiaľ by Súdny dvor nesúhlasil s týmto názorom a domnieval sa, že uplatňovanie článku 10 nariadenia č. 2201/2003 je obmedzené len na právne vzťahy medzi členskými štátmi, je potrebné preskúmať, či článok 12 tohto nariadenia predsa len umožňuje priznať súdom členského štátu právomoc rozhodovať v takej veci, akou je spor vo veci samej.

91. V tejto súvislosti článok 12 ods. 3 uvedeného nariadenia uvádza, že súdy členského štátu majú právomoc v otázkach rodičovských práv a povinností „v iných konaniach, ako sú konania uvedené v odseku 1“ toho istého článku, ak na jednej strane dieťa má vo vzťahu k tomuto členskému štátu podstatnú väzbu najmä na základe skutočnosti, že jeden z nositeľov rodičovských práv a povinností má obvyklý pobyt v tomto členskom štáte, alebo že dieťa je štátnym príslušníkom tohto členského, a na druhej strane všetci účastníci konania prijali právomoc súdov výslovne alebo iným jednoznačným spôsobom v čase začatia konania, a ak je to v najlepšom záujme dieťaťa. Odsek 1 toho istého článku spresňuje, že súdy členského štátu pri výkone svojej právomoci podľa článku 3 toho istého nariadenia na základe návrhu na rozvod, rozluku alebo vyhlásenie manželstva za neplatné majú právomoc v každej veci, ktorá sa týka rodičovských práv a povinností a ktorá súvisí s týmto návrhom, ak sú splnené podmienky, ktoré sú tam uvedené. [30]

92. Článok 12 ods. 3 nariadenia č. 2201/2003 si tak vyžaduje, aby bola preukázaná existencia výslovnej alebo aspoň inak jednoznačnej dohody o uvedenom dohodnutí právomoci medzi všetkými účastníkmi konania, a to najneskôr ku dňu, keď je návrh na začatie konania alebo iná rovnocenná písomnosť podaná na zvolenom súde. [31]

93. V tomto prípade vnútroštátny súd uvádza, že dieťa má obvyklý pobyt v Indii. Tento súd však uvádza aj to, že ku dňu začatia konania, t. j. k 26. augustu 2020, matka nikdy výslovne ani inak jednoznačne neprijala právomoc britského súdu na rozhodovanie o otázkach rodičovských práv a povinností týkajúcich sa dieťaťa. Preto sa domnievam, že článok 12 ods. 3 nariadenia č. 2201/2003 sa neuplatní v takej veci, akou je spor vo veci samej.

30 Rozsudok z 12. novembra 2014, L (C-656/13, EU:C:2014:2364, bod 39).

31 Rozsudok z 12. novembra 2014, L (C-656/13, EU:C:2014:2364, bod 56).

94. Navyše článok 12 ods. 4 tohto nariadenia stanovuje, že ak má dieťa obvyklý pobyt na území tretieho štátu, ktorý nie je zmluvnou stranou Haagskeho dohovoru z roku 1996, predpokladá sa, že právomoc založená na článku 12 je v záujme dieťaťa najmä vtedy, keď sa konanie v dotknutom treťom štáte javí byť nemožné. Keďže však všetci účastníci konania výslovne alebo inak jednoznačne neprijali právomoc vnútroštátneho súdu, domnievam sa, že v každom prípade ani toto ustanovenie sa neuplatní v takej veci, akou je spor vo veci samej.

95. Keby sa Súdny dvor domnieval, že články 10 a 12 nariadenia č. 2201/2003 sa v prejednávanej veci neuplatnia, podľa môjho názoru by vzhľadom na body 41 a 42 rozsudku UD nemal tento návrh na začatie prejudiciálneho konania zamietnuť ako neprípustný, ale mal by odmietnuť vykonávať svoju právomoc.

VI. Návrh

96. Vzhľadom na predchádzajúce úvahy navrhujem, aby Súdny dvor odpovedal na prejudiciálnu otázku, ktorú položil High Court of Justice (England & Wales), Family Division [Vrchný súd (Anglicko a Wales), senát pre rodinné právo, Spojené kráľovstvo], takto:

Článok 10 nariadenia Rady (ES) č. 2201/2003 z 27. novembra 2003 o právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností, ktorým sa zrušuje nariadenie (ES) č. 1347/2000, treba vykladať v tom zmysle, že súdy členského štátu, v ktorom malo dieťa obvyklý pobyt bezprostredne pred svojím neoprávneným premiestnením alebo zadržiavaním, si zachovávajú časovo neobmedzenú právomoc na rozhodovanie o rodičovských právach a povinnostiach voči tomuto dieťaťu, keď bolo toto dieťa unesené do tretieho štátu, a to aj v prípade, že v tomto treťom štáte nadobudlo obvyklý pobyt.